

Roberts, Russell D., *Tercih: Bir Serbest Ticaret ve Korumacılık Öyküsü*,
çev: Mustafa Acar, Ankara: Liman Kitapları, 14. Baskı, Ekim 2025.

Tercih

Bir Serbest Ticaret ve Korumacılık Öyküsü...

Russell D. Roberts

Çeviren: Mustafa Acar

Liman
Kitapları

Russell D. Roberts
Tercih
Bir Serbest Ticaret ve Korumacılık Öyküsü

Choice: A Fable of Free Trade and Protectionism
Çeviren: Mustafa Acar

1. Serbest ticaret 2. Korumacılık 3. Serbest ticaret - ABD
4. Korumacılık - ABD 5. Ricardo, David

ISBN: 978-975-2510-12-8

Liman Kitapları® / 1
14. Baskı: Ekim 2025; 1-13. Baskı: 2002-2021

© 2021, *Liberte Yayıncılık - Liman Kitapları*
© 2007, *Pearson Education, Inc.*

Bu kitap Pearson Education, Inc. (Upper Saddle River New Jersey 07458) tarafından yayınlanan, aslı Russell Roberts: Choice, The Fable of Free Trade and Protection (3. ed) başlıklı kitabın İngilizce'den tercümesidir. Tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası, hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevimiz bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında kanunî takibat yaptırma hakkına sahiptir.

Yayın Koordinatörü: Emre Turku
Sayfa Düzeni: Liberte Yayınları
Kapak Tasarımı: Ayyüce Dalkılıç
Kapak Fotoğrafı: Hulton Archive/Taxi/Getty Images
Baskı: Bizim Büro Matbaacılık

Liman Kitapları®
Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara
Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03
E-mail: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr

Liman Kitapları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

RUSSELL D. ROBERTS

George Mason Üniversitesi'nde ekonomi profesörüdür. *New York Times* ve *Wall Street Journal*'da yazmaktadır. Roberts özellikle ekonomist olmayanlara iktisat öğretmek üstüne çalışmaktadır.

1994 yılında yayınlanan ilk kitabı olan *Tercih: Bir Serbest Ticaret ve Korumacılık Öyküsü* (*The Choice: A Fable of Free Trade and Protectionism*; Prentice Hall), *Business Week* ve *Financial Times* tarafından iş dünyasıyla ilgili yılın en iyi kitaplarından biri olarak değerlendirilmiştir.

Roberts, iktisadî içerikli fakat hikâye türünde bir eser olan *Görünmez Kalp: Bir İktisadiyat Romanı* (Liman Kitapları, 12. Baskı, 2020 (*The Invisible Heart: An Economic Romance*; MIT Press) adlı eserini 2001 yılında yayınlamıştır. Roberts'ın bu kitabı iktisat eğitimi almamış kişiler için, bir iktisat kitabı niteliğindedir. 2008 yılında Roberts'ın diğer bir romanı *The Price of Everything*'i (2. baskı, 2018, Liman Kitapları) yayınlanmıştır. Yazar bu romanında kendiliğinden doğan düzen, fiyat sistemi ve kriz durumunda piyasa ekonomisi gibi belli başlı konulara değinmiştir.

Bunların yanısıra, Roberts, ödüllü bir podcast programı olan EconTalk'un da sunucusudur.

MUSTAFA ACAR

ODTÜ İktisat Bölümünden mezun oldu (1986). Purdue Üniversitesi'nden (ABD) Yüksek Lisans (1996) ve Doktora derecesi aldı (2000). İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat dalında profesör oldu (2009). Kırıkkale ve Aksaray üniversitelerinde çalıştı. Halen N. Erbakan Üniversitesinde görev yapan Prof. Dr. Acar'ın 20'si telif, 15'i çeviri olmak üzere 35 kitabı yayımlanmıştır. Çevirileri arasında R. Roberts'ın diğer iki eserinin (*Görünmez Kalp* ve *Her Şeyin Bedeli*) yanısıra, *Milletlerin Zenginliği* (Adam Smith), *Tercih Özgürlüğü* (Milton Friedman), *Eşitlikçilik: Doğaya Karşı İsyan* (Murray Rothbard) ve *Bitmeyen Arayış* (Karl R. Popper) gibi önemli eserler bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

	Takdim	11
	Çevirenin Önsözü	15
1	SEMAVÎ MAHKEME ZABITLARI: DAVID RİCARDO'NUN RUHU	23
2	DIŞ REKABETİN MEYDAN OKUMASI	27
3	ZENGİNLİĞE GİDEN DOLAYLI YOL	39
4	TİCARET AMERİKA İÇİN İYİ MİDİR?	54
5	YENİ NESİL AMERİKAN <i>KNOW-HOW</i> 'I	83
6	GÜMRÜK TÂRİFELERİ AMERİKA'DA İŞSİZLİĞİ ÖNLER Mİ?	103
7	TÂRİFELER KOTALARA KARŞI	135
8	SEYAHAT	155
9	KORUMACILIK SAVUNUSU	166
10	DIŞ TİCARET AÇIKLARI AMERİKA'YA ZARAR VERİR Mİ?	192
11	ÂDİL TİCARET SERBEST TİCARETE KARŞI	212
12	AMERİKA DÜŞÜK ÜCRETLİ ÜLKELERLE SERBEST TİCARET YAPMALI MI?	238
13	KENDİNE YETERLİK SEFALETE GİDEN YOLDUR	255
14	TERCİH	281
15	DAVID RİCARDO'DAN SON BİR ÇİFT SÖZ	296
	Açıklamalar, Kaynaklar ve Daha Fazla Okuma	303
	Dizin	321

*Bana kelimeleri, hayatı ve dünyayı sevmeyi öğreten
Annem ve Babam Shirley ve Ted Roberts'a...*

TAKDİM

Bazı konular vardır her dönemde taraftar ve karşıtları olur. Bir dönem taraftarları, başka bir dönem düşmanları çoğalır. Korumacılık ve serbest ticaret de öyle. Bazen korumacılık öne çıkar, bazen de serbest piyasa. Ancak içinde yaşadığımız tarihsel dönem piyasadan yana. Ne var ki, insanlar bu konuda kuşkularını yenmiş değil. Bir yanda gelişmiş ülkelerin serbest ticareti, serbest sermaye hareketini ve serbest iş gücü dolaşımını öngören ulus üstü organizasyonlarla dünya ticaretini ve ekonomisini liberalleştirme girişimleri; diğer yanda dünyanın güçlü ülkelerine karşı birlikler kurarak direnmeye çalışan bölge ülkeleri. Bir yanda serbest ticaretin servet ve zenginlik kaynağı ol-

duğunu ileri süren güçlü argümanlar; öte yanda, ekonomik güç birikiminin ancak korumacılıkla sağlanabileceğini savunan korumacı tezler.

Acaba serbest piyasa sistemi yaygınlaşırsa, bu bazı ülkeleri diğerlerine göre avantajlı hale getirmez mi? Yabancı mallar ucuz ve kaliteli, ama biz yabancı ülkelerin fabrikalarında çalışmıyoruz ki! Ülkemizdeki fabrikalar kapanırsa, gelirden yoksun kalırsak, ucuz ve kaliteli malların bol olması bize ne fayda sağlar? Güçlü ülkeler, zamanında korumacılıkla bugüne geldiler; ekonomilerimizi güçlüklere karşı korumasak nasıl varolabiliriz ki? Sömürge ülkeleri, emperyalistler kendi çıkarları söz konusu olunca serbestlikten yana, bizim çıkarlarımız söz konusu olunca korumacılıktan yana olurlar...

Korumacılık ve serbest ticaret sorununa “en sağlıklı” nasıl bakılabilir? Elinizdeki kitap, hayali bir münazara ortamında, korumacılık lehine ileri sürülen argümanların nasıl çürütülebileceğine ilişkin oldukça başarılı bir çalışma. Kuşkusuz bu alanda söylenebilecek her şeyi söylemiyor, ama Amerika ekonomisindeki somut gelişmeler özelinde korumacılığın niçin ülkeyi zenginleştirmeye yaramayacağını, çok makul ve cazip görünen

korumacılık yanlısı insanların, uzun dönemde nasıl toplum aleyhine sonuçlar verebileceğini açıklamaya yönelik güzel bir çalışma.

Kitap, hem korumacılığa karşı çıkan, hem korumacılığı savunan hem de bu konuda tavır koymak için kendisini yeterli donanımdan yoksun görenler için oldukça yararlı. Dış ticarete serbestlik taraftarları için çok yararlı, çünkü argümanlarını güçlendirecek somut deliller sunmakta ve serbestlik lehine tutarlı akıl yürütme yeteneklerine hatırı sayılır düzerde katkıda bulunmakta. Korumacılığı savunanlar için de çok yararlı, çünkü korumacılık lehine olan iddialarını sürdürmek amacıyla yeni argümanlar geliştirmeleri için zihinlerini daha çok çalıştırmalarına yol açacak argümanlar içeriyor. Bu konuda çok fazla fikri olmayanlar için ise çok yararlı. Çünkü tarafların argümanlarını olabilecek ayrıntı ve diyalog üslubu içinde tanıtıyor. Bilimsel argümanların, böyle edebi bir eser formatında sunulması, bu tür bir anlatımın ne kadar etkili olduğu konusunda güzel bir örnek. İktisatçı bilim adamlarının dikkatinden kaçmayacaktır sanıyorum.

Mütercim için iyi bir dilek: Kitabın kurgusuna uygun olarak ifade etmek gerekirse, eğer gele-

cekte bir gün David Ricardo’nun ruhu dünyaya gelip Türkiye’ye de uğrayacak olursa, kitabın kahramanı Ed’i ikna etmek için dile getirdiği onca görüşleri hiç teklifsiz güzel ve akıcı üslubu ile Türkçe’ye de kazandırdığı için Mustafa Acar’a bir teşekkür edecektir, ceteris paribus. Bu, iktisada katkıda bulunmak isteyen bir iktisatçı için küçümsemeyecek bir başlangıç: Malthus, Smith, Keynes, hatta Fisher, hayali de olsa, hangi iktisatçı-mıza teşekkür etti ki! İktisat öğrencilerine de “kötü” bir haber: Bundan sonra okuma listenize bir kitap daha eklenecek.

Ömer Demir

Ankara, Temmuz 2001

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Serbest ticaret ile korumacılık taraftarlığı arasındaki çatışma iktisat tarihi kadar, hatta ondan da eskidir. İktisatın bir sosyal bilim dalı hâline gelişinin tarihi genellikle Adam Smith'in meşhur Milletlerin Zenginliği adlı eserinin yayımlandığı tarih olan 18. Yüzyıl'ın sonları (1776) ile başlatılır. Oysa serbest ticaret mi korumacılık mı tartışmaları daha eskilere, Merkantilistler ve Fizyokratlar'a kadar geri götürülebilir. Zamanın ilerlemesi, teknolojinin gelişmesi, globalleşme,.. gibi süreçlere rağmen bu tartışma bitmemekte, serbest ticaret-korumacılık çatışması giderek klâsikleşen, her devirde yeniden alevlenen, kısmen biçim değişirse de özü itibarıyla varlığını

koruyan bir tartışmaya dönüşmektedir.

Bu tartışmanın yalnızca ülkemizde canlılığını sürdürdüğü de sanılmamalıdır. Başta Avrupa ve Amerika olmak üzere dünyanın her yerinde bir grup politikacı, bürokrat, sosyal bilimci ya da daha özelde iktisatçı yerel sanayileri ve çalışanları kayırmak amacıyla korumacılık felsefesini savunurken, diğer bir grup insan da tersine daha yüksek refah, daha kaliteli, daha çeşitli ve daha ucuza mal için serbest ticaret felsefesini savunmaktadır. Her iki taraf da tercihini meşrulaştırmak üzere, bir kısmına az önce değinilen, çok sayıda argüman bulabilmektedir.

Bu çerçevede elinizdeki kitap iktisatın bu temel sorunsalını son derece nefis bir kurguyla tartışmaktadır. Hayâlî bir Semâvî Mahkeme’de Ricardo’nun ruhunun sorgulanmasıyla başlayan öykü, Üstadın, durumunu iyileştirebilmek için bir geceliğine dünyaya inmesi, Yüce Mahkemenin tanıdığı süre içinde Amerika’da ithâlâtı büsbütün yasaklamayı düşünen bir Başkan adayını destekleyen televizyon imâlâtçısı bir vatandaşla yaptığı yolculuk, geçtikleri birbirinden ilginç duraklar, bu duraklarda yapılan gözlemler ve yol arkadaşıyla yapılan sohbetlerle sürüp gitmekte-

dir. Ricardo söz konusu vatandaşı korumacılık ve kendine yeterlik taraftarı Başkan adayını desteklemekten vazgeçirebilirse Yukarıda durumu iyileşecektir. Bunu yapıp yapamadığını ise kitabın sonunda bulacaksınız. Kanımca kitap, kişi ve şehir isimleri değiştirilerek rahatlıkla Türkiye için de okunabilecek bir kitaptır. Siyasetçiler ile işadamları arasında cereyan eden, zaman zaman akademisyenlerin de dâhil olduğu, yerel sanayi koruma, târifeler, kotalar, bebek endüstriler, kötü niyetli yabancılar... gibi ele aldığı ilginç konularla en az Amerika kadar bizi, en az Amerika kadar Türkiye'yi anlatan bir eserdir.

Serbest ticaret-korumacılık tartışmaları AB ile bütünleşme sürecinde olduğumuz, Gümrük Birliği anlaşması, Kopenhag Kriterleri ve Katılım Ortaklığı Belgesi çerçevesinde birtakım yükümlülükler altına girdiğimiz, iç piyasada tekel ya da oligopol konumunda olan büyük grupların özel koruma talep ettikleri bir ortamda ülkemizi son derece yakından ilgilendiren bir tartışmadır. Bu konuda aydınlarımız ve siyasetçilerimizin olduğu kadar, sokaktaki sıradan vatandaşın da bir zihin berraklığına ihtiyacı vardır. Elinizdeki kitap, sâdece konunun uzmanlarına değil, herkeşe rahatlıkla hitap eden güzel bir üslûpla kaleme

alınmış, tartışmanın nirengi noktalarını büyük bir ustalıkla ortaya koyan bir yapıttır.

Kitabın Türkçe baskısının ilginç öyküsüne de kısaca değinmek istiyorum. İlk olarak kitabı Amerika'da doktora yaparken okudum, okur okumaz da günün birinde Türkçeye çevirmeyi kafama koymuştum. Doktora bitip yurda dönmünce ilk el attığım işlerden biri kitabı tercüme etmek oldu. Çeviri bitince yayın hakları için kitabın yazarına başvurdum. Bay Roberts yayın haklarının ancak yayınevinden yayınevine satılacağını, bunun için beni mütercim olarak görevlendirecek bir yayıncı bulmam gerektiğini söyledi. Bu doğrultuda kendime bir yayıncı ararken Liberal Düşünce Topluluğu'nun da bir süredir aynı kitabı çevirtmek için bir çevirmen arayışı içinde olduğunu öğrendim. İktisatta takas ekonomisinin zorlukları anlatılırken, takasın gerçekleşebilmesi için karşılıklı olarak birinin satmak istediğini diğerrinin de almak istemesinin gerekli olduğunu ifade etmek üzere kullanılan, ihtiyaçların çifte bir aradalığı (*double coincidence of wants*) diye bir kavram vardır. Farkında olmadan aynı kitap için çevirmen yayıncı, yayıncı da çevirmen ararken, böylece hoş bir tesadüf eseri karşılıklı birbirimizi bulmuş olduk.

Tercüme yapmanın, hele bir kitabı, bir yandan orijinal metne sâdık kalarak, bir yandan da onu daha anlaşılır kılmak için “bu kitap benim ana dilimde yazılmış olsaydı nasıl yazılırdı” optiğini gözeterek çevirmenin ne kadar zahmetli bir iş olduğunu çeviri yapan dostlar bilir. Ne kadar özen gösterilse de kimi hataların ya da eksiklerin kalmış olması muhtemeldir, bu konuda okuyucunun hoşgörüsüne sığınıyor, verilecek geribesleme için şimdiden teşekkür ediyoruz.

Kitabın elinize ulaşmasında yardımını gördüğüm dostlara, en başta kitabın yeni baskısını hediye edip, Türk okuyucuya muğlâk gelebilecek bazı noktalarla ilgili sorularımı içtenlikle yanıtlama inceliğinde bulunan, kitabın yazarı Sayın Dr. Russell Roberts’a, elyazması çeviri metnlerini bilgisayara aktaran Ayşe Acar’a, metni baştan sona okuyarak değerli önerilerde bulunan Ömer Demir’e, nihâyet yayın konusunda ilgi ve yardımlarını esirgemeyen Atilla Yayla ile kitabı yayına hazırlayan Liberte çalışanlarına ve ayrıca Emrah Akkurt, Asuman Köse ve Güneş Keçebaş’a teşekkürü bir borç bilirim.

Mustafa Acar

Nisan 2002, Ankara

Ed Johnson

Ed Johnson, 1917 yılında ABD'de Star, Illinois'de doğdu. 1939'da University of Illinois'den mühendislik derecesi aldı. İkinci Dünya Savaşı'nda Amerikan ordusunda yer alarak Binbaşı rütbesi aldı. Omaha Sâhili'nde yapılan D-Day operasyonundaki cesur hizmetinden dolayı Gümüş Yıldız cesaret madalyası aldı. Savaş'tan sonra Star Illinois'a dönerek Stellar Televizyon Şirketi'nde çalışmaya başladı. 1948'de Martha Bellman'la evlendi. Johnson'ların 1949'da doğan Steven ve 1954'te doğan Susan adlı iki çocuğu oldu. Ed Johnson 1955'te Stellar Televizyon Şirketi'nin başkanı seçildi.

David Ricardo

İngiliz iktisatçı David Ricardo, iktisatta t mdenge-limsel analiz yönteminin en iyi uygulayıcılarından biri olarak kab l edilir. Ricardo 18 Nisan 1772'de ortonoks bir Yahudi ailenin çocuğu olarak Londra'da dünyaya geldi. Unitarian [ niteryen: baba-oğu-kutsal ruh şeklinde ifade edilen   l  tanrı anlayışını reddeden mezhep/ n] Mezhebi'ne girmesi ve 1793'te Quaker [Protestan] Mezhebi'nden biriyle evlenmesi onu ailesine yabancılaştırdı. 1786 yılında Londra Borsası'nda, babasının yanında işe başladı. Daha sonra da 1793'ten 1816'ya kadar aynı yerde bağımsız olarak faaliyet gösterdi. 1813'te kendisine büyük bir mirasın kalmasıyla işten elini çekerek emekliye ayrıldı. 1819'dan, Gloucestershire'da  ld đu tarih olan 11 Eylül 1823'e kadar Portarlington temsilcisi olarak Avam Kamarası'nda hizmet verdi. Ricardo'nun en meşhur eseri olan *Politik İktisat ve Vergilendirmenin Prensipleri* (*On the Principles of Political Economy and Taxation*) ilk kez 1811'de yayınlandı.